

RECENZIJĄ

1. Bendra informacija apie vadovėlio komplekto rankraštį

Autoriai	Pavadinimas	Ugdymo dalykas, klasė	Leidykla	Vadovėlio dalys puslapių skaičius
Skaidrina Laurinavičienė Jūratė Litvinaitė Aušra Pačkauskienė	<i>Istorija</i>	Istorija, 7	<i>Šviesa</i>	I dalis 123 psl. II dalis 129 psl.

Nuo kitų pastarojo meto išleistų vadovėlių skiriasi gera struktūra, pritaikomumu įvairių kompetencijų ugdymui, tame tarpe ir mokymosi mokytis. Savitai pateikiama skyriaus *Gamta ir pirmosios civilizacijos* (I d., 62 – 65 p.) medžiaga. Kartu trumpai pateikiama visų upių civilizacijų (Mesopotamijos, Indo slėnio, Senovės Kinijos) gamta, politinė ir ekonominė raida, civilizacijų laimėjimai, religijos ir kasdieninis gyvenimas. Atskirai plačiau išryškinama tik Egipto civilizacija. Tai leidžia lyginti civilizacijų gamtos sąlygas, ūki, visuomenę, religiją.

1. Vadovėlio komplekto rankraščio turinio vertinimas

Vadovėlį sudaro dvi knygos. Jis padalytas į šešis skyrius: *Žmonijos praeities tyrimai; Priešistorės žmonės; Senovės Rytų civilizacijos; Antikos civilizacijos: Senovės Graikija; Antikos civilizacijos: Senovės Roma; Senovės baltai*. Šie skyriai atitinka Bendrosiose programose išdėstytą tematiką. Skyriai prasideda įžanga ir baigiasi skyriaus kartojimu. Įžangoje (įvade) - trumpai paaiškinama, ką šiame skyriuje mokysis, kokius gebėjimus tobulins arba ugdysis mokiniai. Pvz.: *Aiškinsitės žmogaus kilmę, palyginsite ir įvertinsite skirtingas žmogaus kilmės teorijas. Apibūdinsite priešistorės žmonių užsiėmimus Lietuvoje ir pasaulyje. Nagrinsite priešistorės žmonių pasaulėžiūrą. Susipažinsite su svarbiausiais priešistorės žmonių atradimais ir laimėjimais. Pažinsite priešistorės žmonių kasdieninio gyvenimo ypatumus.* (I d., 26 - 27 p.) Įžanga išdėstyta viename atvarte (atlanke). Kartais ji prasideda trumpu sudominančiu tekstu, pvz., 1 skyriaus *Žmonijos praeities tyrimai* (I d., 10- 11 p.) įžanga prasideda graikų mitu apie Tesėją ir Ariadnę ir paralelėmis su istoriko darbo labirintais, kartais – tekstu, kuris atskleidžia pateikiamos medžiagos svarbumą ir reikšmingumą dabartiniam žmogui. Visi įžanginiai atvartai „papuošti“ iliustracijomis. Deja, iliustracijų paaiškinimų, ar kitokių užrašų, nėra.

Skyrius baigiamas kartojimo atvartu. Jame trumpai apibendrinama visa skyriaus medžiaga ir įtvirtinama praktinėmis užduotimis. Pvz.: *Su grupe atlikite istorinį tyrimą pasirinkta tema.* (I d., 2 p.) (Išvardijamos galimos temos); *Remdamiesi skyriuje pateikta medžiaga, parenkite savą pasirinkto akmens amžiaus laikotarpio pristatymą (ne ilgesnį kaip 10 minučių trukmės) kitiems klasės draugams.* (I d., 57 p.) (Paaiškinama kaip atlikti darbą. Siūloma iliustruoti piešiniais maketais, rankdarbiais, nuotraukomis, naudotis informacinėmis technologijomis. Pasiūlomas būdas kaip pasiskirstyti darbus); *Naudodamiesi skyriuje pateikta medžiaga ir papildomais informacijos šaltiniais, sukurkite vienos iš civilizacijų pristatymą visai klasei.* (I d., 119 p.) (Nurodoma kaip pristatyme turi atsispindėti, pasiūlo pasirinkti formą: albumas, lankstinukas, kompiuterinė pateiktys, plakatas, rašinys, stendas, rankdarbis (siūlyčiau papildyti inscenizacija) ir t.t. Pateikiamas išsamus pasiūlymas kaip vertinti pristatymą: *Užduotį atlikite poromis. Pasirinkite vieną iš žemiau išvardytų temų ir sugalvokite jai potemę. Tada sukurkite potemės lankstinuką ir pristatykite jį klasės draugams.* (II d., 51 p.) (Išvardijamos temos ir galimų potemių pavyzdžiai); *Dirbkite grupėmis po 3 – 5 žmones ir sukurkite vienos iš šių temų stendą (temos išvardijamos)* (II d., 101 p.); *Jai gyvenate Lietuvoje, vadinasi gyvenate vienos iš baltų genčių žemėje. Išsiaiškinkite, kokios tai genties teritorija ir pristatykite šią gentį. Dirbkite grupėmis po 5 – 7 žmones. Papildomos informacijos ieškokite įvairiuose šaltiniuose, galite aplankyti muziejų.* (II d. 123 p.) (Nurodomas pristatymo planas, siūloma pasirinkti formą).

Skyrius baigiasi *Mokymosi žingsnių* atvartu. Jame pateikiami naudingi patarimai, įvairūs paaiškinimai. Pvz., *Kaip atlikti istorinį tyrimą* (I d., 25 p.); *Kaip lyginti objektus* (I d., 58 – 59 p.); *Kaip rengti lankstinuką* (II d., 52 – 53 p.); *Kaip kurti stendą* (II d., 100 – 103 p.); *Kaip kurti sąvokos apibrėžtį* (II d. 124 – 125 p.). Juose mokiniai mokomi apmąstyti tikslą, planuoti laiką ir veiklas, įsivertinti savo veiklos rezultatus.

Paragrafų medžiaga išdėstoma 2 lapų atvarte (atlanke). Šie atvartai turi savo struktūrą, kurią žymi penkios piktogramos. Paragrafas prasideda trumpu įvadu, kurį autorės pavadino *Praeitis dabartyje*. Jame išryškintas temos svarbumas, aktualumas, pateikiamos sąsajos su dabarties problemomis. Dažnai įvadas sudomina, paskatina domėtis pateikiama medžiaga. Pvz., *Žmogaus kilmė ir raida* (I d., 28 p.) rašoma, kad sužinojus iš kur ir kaip atsirado žmogus, būtų galima nustatyti kiekvieno žmogaus kodą ir atsirastų galimybė pradėti gaminti vaistus konkrečiam žmogui. Tačiau paragrafe *Visuomenė ir žmogus senovės Rytuose* (I d. 78 p.) įvade pasakojant apie kastas ir neliečiamuosius, susidaro vaizdas, kad tarsi oficialiai Indijoje jos yra nepanaikintos.

Aiškliai pateikiami pamokos uždaviniai, kuriuos žymi piktograma autorių pavadinta *Netrukus*. Taip mokiniai supranta ką per pamoką reikės sužinoti, atlikti, nuveikti. Pamokos uždaviniai dera su pagrindiniu ir papildomu paragrafo tekstu, iliustracijomis ir užduotimis. Uždaviniai aptariami

išvadose ir apibendrinimuose, kuriuos autorės pažymėjo 5-ąja piktograma pavadinta *Šią pamoką sužinote*. Kartais paragrafo išvados ir apibendrinimai yra labai konkretūs. Pvz., *Gamtos gėrybi rinkimas, medžioklė ir žvejyba – pagrindiniai pasisavinamojo ūkio verslai* (I d., 43 p.); *Pirmuosiu drabužius ir apavą iš kailio ir odos pakeitė apranga iš vilnonio ir lininio audinio*. (I d., 55 p.) *Akvedukai, panteonas, Koliziejus yra ryškiausi romėniškos architektūros pavyzdžiai* (II d., 83 p.). Kartais išvados yra gana abstrakčios. Pvz., *Neolito revoliucija – svarbių žmonijos gyvenimo pokyčių laikotarpis* (I d., 43 p.). (Taip ir norisi paklausti, o kokių pokyčių?); *Ugnies panaudojimas visapusiškai pakeitė žmonių gyvenimą*. (I d., 47 p.)

Pasitaiko, kad uždaviniai ne visada atitinka apibendrinimus ir išvadas, ypač tada, kai reikia išsiaiškinti įvykio ar reiškinių priežastis. Pvz.: Paragrafe *Priešistorės laikų išradimai* (I d., 44 – 45 p.) uždavinys – *Išvardysite 2 – 3 išradimus pakeitusius kasdieninį žmonių gyvenimą* (I d. 44 p.) išvada – *Per neolito revoliuciją, kuriantis gamybiniam ūkiui, išradimų ypač pagausėjo*. (I d. 47 p.) paragrafe *Priešistorės žmonių pasaulėžiūra* (I d., 48 – 51 p.) uždaviniai: *Aiškinsitės, iš kokių šaltinių atkuriamą priešistorės žmonių religiją. Susipažinsite su seniausiomis pasaulio religijomis. Tyrinėsite priešistorinių laikų religines pažiūras*. (I d. 48 p.) Apibendrinimas – *Religija – neatskiriama priešistorės žmonių gyvenimo dalis. Priešistorės žmonių religija susijusi su jų aplinka, verslais, gamtos reiškiniais. Savo tikėjimą priešistorės žmonės išreikšdavo garbinimo ritualais, meno kūriniais, laidojimo apeigomis*. (I d. 51 p.) Paragrafe *Visuomenė ir žmogus senovės Egipte* (I d., 82 – 85 p.) uždavinys – *Nagrinėsite senovės Egipto visuomenės struktūrą, apibendrinimas Egipto visuomenė buvo susiskaldžiusi atskirais socialiniais sluoksniais, turinčiais aiškias teises ir pareigas* (I d., 85 p.); *Senovės Rytų civilizacijų laimėjimai* (I d. 90 – 93 p.) uždavinys – *Įvertinsite senovės Rytų įnašą į dabartinį mokslą* (90 p.), apibendrinimas – *Senovės Rytų literatūrinis palikimas – tai pirmieji žmonijos epai ir himnai*. (93 p.); Temoje *Senovės Egipto civilizacijos laimėjimai* (I d., 94 – 97 p.) uždavinys – *Įvertinsite senovės Egipto įnašą į mokslo raidą*. (94 p.), apibendrinimas – *Senovės Egipto mokslininkai daug kur buvo pirmieji* (97 p.); Temoje *Senovės Rytų religijos* (I d., 98 – 101 p.) uždavinys – *Apibūdinsite dvi šiais laikais paplitusias religijas: induizmą ir budizmą*. (I d., 98 p.), apibendrinimas – *Senovės istorijos laikotarpiu Indijoje atsirado dabartinės induizmo ir budizmo religijos*. Paragrafe *Civilizacijos atsikūrimas* (II d., 14 – 17 p.) uždavinys – *Nurodysite graikų kolonizacijos priežastis ir pagrindines kryptis*, (14 p.), o apibendrinimas – *Steigdami kolonijas, graikai platino ir savo kultūrą* (p. 17); *Sparta ir Atėnai – žymiausieji graikų poliai* (II d., 18 – 21 p.) uždavinys – *Paaiškinkite, kas yra tiesioginė demokratija* (17 p.), apibendrinimas – *Atėnuose Salono, Periklio, Skleistenio reformomis buvo sukurta tiesioginė demokratija* (21 p.). Paragrafe *Graikų ir persų karai. Graikų pasaulis IV a. pr. Kr.* (II d., 22 – 25 p.) uždavinys – *Aiškinsitės graikų ir persų karų priežastis* (22 p.),

apibendrinimas – *V a. pr. Kr. graikai pradėjo kariauti su persais*. Paragrafo *Civilizacijos atsiradimas* (II d., p. 56 – 59) uždavinys – *išskirkite romėnų socialinių grupių pagrindinių požymius* (II d., 56 p.), apibendrinimas – *Romėnų visuomenę sudarė patricijai, raiteliai, plebejai laisvieji nepaliečiai ir vergai* (II d., 59 p.); *Romos imperija* (II d., 68 – 71 p.) uždavinys *aiškintis pilietinių karų priežastis*. (68 p.), apibendrinimas – *Romos respublikos gyvavimą užbaigę pilietiniai karai ir Cezario diktatūra* (71 p.). Paragrafe *Didysis tautų kraustymasis. Vakarų Romos imperijos žlugimas* (p. 72 – 75) uždavinys - *Aiškintis Romos imperijos krizės priežastis*. (72 p.) apibendrinimas – *Nuo III a. Romos imperiją apėmė vis gilesnė krizė, kurios dykaduoniaujantys gyventojai nei skubėjo, nei mokėjo suvaldyti* (75 p.).

Pagrindiniame paragrafo tekste autorės atskleidžia temą, pateikia svarbiausius faktus, įvykius ir sąvokas. Autorių tekstai aiškūs ir suprantami, pakankamai įdomūs, atitinka mokinių amžių. Pateikiami įvairūs požiūriai, kryptys, neperšama nuomonė, ugdoma tolerancija. Autoriniai tekstai suskirstyti į potemes, kurios paryškintos. Vadovėlyje gausu iliustracijų: žemėlapių, piešinių schemų, nuotraukų. Visi žemėlapiai su užrašais, paaiškinimais. Daug užduočių skirtų darbui su žemėlapiu. Pvz.: *Pagal žemėlapią nustatykite, iš kurių dabartinių Europos šalių į Lietuvos teritoriją atkeliavo pirmieji medžiotojai* (I d. 35 p.); *Raskite 1 pamokos žemėlapyje Kretos salą ir Knosos miestą. Apibūdinkite šio miesto strateginę padėtį* (II d., 13 p.); *Pagal žemėlapią „Žmogaus kilmė ir paplitimas“ nubraižykite laiko juostą, kurioje atsispindėtų žmonių plitimas įvairiuose regionuose. Kokie veiksniai galėjo remti vėlyvą kai kurių teritorijų apgyvendinimą?* (I d. 35 p.); *Remdamiesi pamokos tekstu ir žemėlapiu, nubraižykite laiko juostą ir pažymėkite graikų persų karus, jų trukmę, žymiausius mūšius ir Peloponeso karo trukmę. Pagal šią laiko juostą paaiškinkite, kodėl IV a. pr. Kr. pabaigoje graikų pasaulis išgyveno nuosmukį* (II d. 25 p.).

Iliustracijomis siekiama akivaizdžiau pristatyti nagrinėjamą temą, suteikti papildomos informacijos. Pvz.: *Dantiraštis – seniausias raštas* (I d., 17 p.); *Trijų stilių graikų kolonos: a- dorėninė, b- joninė, c- korintinė* (II d. 40 p.); *Keturi apaštalai* (II d. 94 p.). Dauguma iliustracijų atlieka mokomąją funkciją. Jos skirtos darbui, apmąstymui, išgilinimui į temą. Pvz.: *Žmogaus išvaizdos evoliucija* (I d. 29 p.); *Tėvas moko berniuką pasidaryti iš medžio luotą* (I d., 38 p.); *Raštininko reikmenys* (I d., 96 p.); *Teatro kaukės* (II d., 39 p.); *Graikų namas* (II d., 49 p.); *Romėnų kariai* (II d., 6 p.); *Kilmingi romėnai* (II d. 90 p.). Vis dėlto yra keletas iliustracijų, kurios yra nepaaiškintos, pateiktos be užrašų (I d., 102 p.), (II d., 32 p.). Kai kurios iliustracijos dėl savo tikslingumo kelia abejonių, pvz., *Magistrato statula* (II d., 63 p.).

Paragrafo dalyje, pažymėtoje piktograma *Tai įdomu*, pateikiamos istorijos įdomybės, susijusios su dėstoma tema. Dažnai ši dalis pagilina žinojimą, motyvuoja mokinius domėtis, padeda trumpai atsikvėpti nuo įtemptos pamokos veiklos. Pvz., *Beždžionės byla* (I d., 31 p.) pasakoja, kad

dar 1925 m. JAV už Darvino evoliucijos teorijos dėstymą, mokytojas buvo nušauktas šim dolerių bauda;

Pagrindinį tekstą papildė medžiaga, autorių pažymėta piktograma *Praeities liudytojai*, kurio pateikiama ištrauka iš senovės istorikų, literatūros kūrinių. Pvz.: *Iš šumerų kūrybos* (I d., 30 p.); *Faraono Tutmozio III metraščio* (I d., 76 p.); *Iš senovės kinų liaudies dainos „Į pietus nuo miesto“* (I d., 80 p.); *Ciceronas. Patarimai norinčiam tapti konsulu* (II d., 62 p.); *Seneka. Skundas dėl gyvenimo šalia pirties* (II d., 86 p.); *Iš Simono Grunau „Prūsijos kronika“* (II d., 116 p.). Ši ištraukų tekstai neilgi, pritaikyti septintų klasių mokinių amžiui, gerai dera su pagrindiniu tekstu, papildo, pagyvina, padeda mokiniams pajusti to laikotarpio dvasią, o užduotys pagilina supratimą ugdo gebėjimus.

Skyreliuose, kuriuos žymi piktogramos *Kalba istorikai /archeologai/ tikrovė*, pateikiami įvairūs istorijos mokslo laimėjimai, praeities atradimai, šių laikų faktai. Kai kurie šiuo piktogramos ženkle pažymėti tekstai nėra labai etiški. Pvz., paragrafe *Civilizacijos atsikūrimas* (II d., 14 – 17 p. skyrelyje *Kalba istorikai* pateiktoje ištraukoje iš Antikos žodyno rašoma: *Tačiau ilgainiui atsiradę aiškinimų, jog moteris esanti menkavertė, pirmiausia kvaila ir nesugebanti lavintis būtybė... Po tiktro pereinamojo laikotarpio pagaliau nugalėjo pažiūra apie moters menkavertiškumą* (17 p.) Manau, kad ši ištrauka (o tai tik mūsų laikų istorikų nuomonė apie antikos moteris) neatitinka mokinių amžiaus ypatybių, neskatina tolerancijos ir lyčių lygybės.

Autorių tekstuose nedaug datų. Deja, kai kurios kelia tam tikrų abejonų. Pvz., paragrafo pavadinimas *Graikų persų karai. Graikų pasaulis IV a. pr. Kr.* (II d. 22 p.) tekste kalbama tik apie graikų ir persų karą, žymiausias mūsų, Peloponeso karą.

Sąvokos tekste išryškintos, vartojamos saikingai mokiniams suprantamame kontekste, tinkamai paaiškinamos pačiame tekste ir knygos gale esančiame žodynyje. Vienas sąvokas autorės rekomenduoja išmokti, nes jos svarbios, o kitos sąvokos (atspausdintos kursyviu šriftu) paaiškinamos vadovėlio gale esančiame žodyne tam, kad būtų lengviau suprasti tekstą. Vadovėlio užduotys skatina mokinius dirbti su sąvokomis. Pvz.: *Savaip paaiškinkite sąvoką drėkinamoji žemdirbystė* (I d., 65 p.); *Remdamiesi savo žiniomis ir skyreliu „Praeitis dabartyje“, paaiškinkite, kas yra valstybė* (I d., 73 p.); *Remdamiesi temoje aprašytomis socialinėmis grupėmis, paaiškinkite kaip suprantate sąvoką socialinis sluoksnis* (I d., 81 p.); *Remdamiesi pamokos tekstu, sukurkite „provincija“ apibrėžtį* (II d. 67 p.).

Ketvirta piktograma žymi užduotis. Užduočių aprašymai yra pakankamai tikslūs ir aiškūs. Jos susietos su iškeltais mokymosi uždaviniais ir padeda juos pasiekti. Dažnai užduotys reikalauja savarankiškai surasti informaciją, ją sisteminti ir pritaikyti žinias. Pvz.: *Naudodamiesi papildoma literatūra, informacinėmis technologijomis, sužinokite, kokiuose regionuose dar galima rasti*

genčių, kurių gyvenimo būdas ir verslai mažai pasikeitė iki dabarties (I d., 43 p.); Naudodamiesi papildomais informacijos šaltiniais, pasidomėkite kokios senovės Egipto moterys išgarsėjo dalyvaudamos politiniame gyvenime (I d., 77 p.); Tarptautinių žodžių žodyne raskite, iš kokios kalbos kilę šių mokslo šakų pavadinimai: filologija, fizika, istorija, biologija, zoologija, geografija, matematika. Ką rodo tokia pavadinimų kilmė? (II d., 37 p.).

Vadovėlio užduotys reikalauja klasifikuoti, palyginti, nustatyti dėsningumus, atlikti paskaičiavimus, skatina kritiškai mąstyti, diskutuoti, apibendrinti ir daryti išvadas, nagrinėti problemą. Užduotys ugdo gebėjimus stebėti, suprasti ir analizuoti įvykius, reiškinius ir procesus savo gyvenamojoje aplinkoje. Pvz.: Pagal schemą ir pagrindinį tekstą palyginkite gimininę ir teritorinę bendruomenę (I d., 39 p.); Palyginkite pasisavinamąjį ūkį su gamybiniu ūkiu (nurodomi lyginimo kriterijai) (I d., 43 p.); Pagaminkite priešistorės būsto maketą: jūsų medžiagos gali būti akmenukai, dantų krapštukai, kuniškos valgomosios lazdelės, popierius, audiniu, odos atraižos, plastilinas – viskas, ką randate po ranka ir ką jums siūlo vaizduotė (I d., 55 p.); Kaip manote, kodėl civilizacijos atsirado kaip tik Rytuose? Kodėl pirmosios civilizacijos nesusikūrė Europoje, pavyzdžiui, prie didžiausios Lietuvos upės? Per geografijos pamokas pasidomėkite, ar mūsų upių tėvas patvinsta, ar jo vandenys tręšia žemę, laukus (I d., 65 p.); Pagal temos tekstą, paveikslėlio kreivę su draugu sudarykite senovės Egipto valstiečio darbų kalendorių (I d., 67 p.); Palyginkite senovės Rytų ir dabartinių miestų paskirtį. Kaip manote, kas labiausiai pasikeitė miestų gyvenime per tuos kelis tūstančius metų? Kokia, jūsų nuomone, ateitis laukia miestų – ar jie išnyks, ar juose kuo toliau, tuo labiau daugės gyventojų. Padiskutuokite apie tai su draugais (I d., 89 p.); Nurodykite graikų kolonijos ir romėnų provincijos skirtumus (II d., 67 p.); Įsivaizduokit, kad jūs su dar 2 draugais rengiatės atidaryti graikų patiekalų kavinę. Pirmiausia lankytojus vaišinsite graikiškais salotomis. Sugalvokite graikiškų salotų receptą. Pasirinkite, iš ko gaminsite: alyvuogės, aliejus, bananai, citrinos, duona, fetos sūris, graikiški riešutai, kiauliena, pomidorai, salotos, uogienė.

- a) Kurie produktai tikrai siejami su senovės Graikija?
- b) Kurie produktai siejami su sveikos mitybos principais?
- c) Kokiuose induose reikėtų patiekti graikiškas salotas? (II d. 33 p.);

Vadovėlio veiklos ir užduotys skatina tarpusavyje bendradarbiauti, diskutuoti. Tekstai ugdo tautiškumą ir pilietiškumą. Pvz.: Pasidalinkite patirtimi apie vakarojimą prie laužo. Kokiu tikslu buvote susikūrę laužą, ką prie jo veikėte, kokius jausmus patyrėte I d. (I d. 47 p.) Remdamiesi pamokos tekstu ir savo žiniomis, palyginkite demokratinių Atėnų ir dabartinės Lietuvos valdymą (II d. 21 p.); Išvardykite tris svarbiausius respublikos požymius. Pateikite įrodymų, kad jais pasižymi dabartinė Lietuvos respublika (II d. 63 p.); Senąjį ir plačiai paplitusį Perkūno kultą nurodo vietovardžiai (pvz., Perkūniškė ir Perkūnelis Viduklės apylinkėje Raseinių rajone). Naudodamiesi

papildomais šaltiniais, raskite daugiau ežerų, upių, pelkių ir kitokių vietovių, kurių pavadinimurėtų žodžio „Perkūnas“ šaknį. (II d. 117 p.)

Išvados

Pateiktas vertinti vadovėlis iš esmės atitinka *Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalyk vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo* (Žin., 2009 Nr. 61–2450) 5 punkte nurodytu reikalavimus. Vadovėlio medžiaga atitinka Bendrosiose programose apibrėžtas dalyko turinį apimtį ir mokinių pasiekimus. Gera vadovėlio struktūra, vadovėlis neperkrautas faktais, įvykiais sąvokomis, datos naudojamos saikingai, išryškunami svarbiausieji dalykai, aktualiausia informacija skatinama mokinių motyvacija, įsivertinimas ir refleksija.

Daug įvairaus pobūdžio užduočių: kūrybinių, projektinių, darbo su iliustracijomis ir istoriniais žemėlapiais, šaltiniais. Užduotys ir veiklos skatina bendrauti, rengti projektus, domėtis kraštotyrine medžiaga, ugdo pilietiškumą. Tekstinė ir vaizdinė informacija, užduotys skatina mokinius savarankiškai tyrinėti ir mokytis. Mokiniai turi galimybę rinktis įvairias veiklas ir strategijas. Ryški integracija su kitais mokomaisiais dalykais (geografija, biologija, lietuvių k., matematika, daile, technologijom, informacinėm technologijom).

Vadovėlio medžiaga leidžia mokiniams gauti grįžtamąjį ryšį ir įsivertinti, nustatyti, kaip pavyko įgyvendinti mokymosi uždavinius. Siūlyčiau labiau susieti keliamus uždavinius su pateiktomis išvadomis ir apibendrinimais.

Taigi vadovėlis pritaikytas mokymosi mokytis ir kitoms bendrosioms mokinių kompetencijoms ugdyti.

Recenzijos autoriaus vardas ir pavardė:

Izolda Zakarauskienė

